

Mot.
1986/87
Jo258-267

Motion till riksdagen

1986/87:Jo258

Anders Andersson (m)

Åtgärder för att minska spannmålsöverskottet

Svenskt jordbruk befinner sig i en mycket allvarlig kris till följd av överskottsproduktionen och det låga världsmarknadspriset på främst spannmål. Om inga åtgärder vidtas för att nedbringa överskotten kommer priserna på spannmål att sjunka med tiotals kronor per deciton, en lönsamhetssänkning som ett stort antal jordbruksföretag inte kan bära. För att åstadkomma en snabbt verkande ändring erfordras flera åtgärder – några av dem mindre populära men nödvändiga.

I en rapport 2 Jordbruksdepartementet DS Jo 1986:6 föreslås åtgärder som kortsiktigt kan påverka spannmålsarealen om ca 30 000 ha. Detta är klart otillräckligt. Svenskt jordbruk håller på att "förblöda" ekonomiskt. Det är på kort sikt nödvändigt med kraftfulla och snabbt verkande åtgärder. Även på lång sikt fordras mycket kraftfullare åtgärder än vad rapporten föreslår.

I rapporten anges ett antal "nischer", som var för sig är marginella men tillsammans likväl får betydelse. Det är betydelsefullt och nödvändigt att kunna spela på ett flertal instrument. Dock måste de åtgärder som närmare bör studeras vara av en helt annan dimension, men också då innebära större ingrepp i jordbruksnäringen.

Kombination med arealbegränsning och tvåprissystem för spannmål kan nedbringa intensiteten i spannmålsproduktionen och vara en åtgärd på kort sikt. Avgiftsbeläggning på gödselmedel är ingen bra lösning. En sådan skulle omedelbart bli negativ för energiskogsodlingen, som bör bli en del i åtgärds paketet. Energiskogsodling utan tillförande av gödselmedel kommer snabbt att visa nedslående resultat.

Trots alla i dag nedslående kalkyler för etanolproduktionen bör ändå en fullskalanläggning projekteras. På längre sikt är överföring av åkermark till skogsproduktion det mest realistiska alternativet. Åtgärden bör stimuleras med statliga insatser.

En minskning av den areal som utnyttjas för spannmålsodling har den fördelen att den areal som fortsättningsvis utnyttjas kan brukas med utnyttjande av bäst kända teknik. Rationaliseringsverksamheten behöver således inte dämpas. Ett sätt att minska arealen som bör undersökas är att föreskriva en minskning av den odlade spannmålsarealen med exempelvis 20 % och att belägga denna överskottsareal med en brukningsavgift.

I rapporten diskuteras också alternativa användningar av spannmålsarealen: etanolproduktion, energiskogsodling och skogsplantering. Efter ett ganska utförligt resonemang kring kalkyler för etanolproduktion och jämförelse med VM-priser för olja avfärdas etanolproduktionen som inte ekono-

miskt möjlig. Även beträffande energiskogsodlingen förs ett resonemang kring bidragskalkyler, varefter den slutsatsen dras, att energiskogsodling är den främsta alternativa användningen av åkermarken.

Mot. 1986/87
Jo258

Emellertid är de kalkyler som rapporten grundar sin slutsats på att på längre sikt förorda en användning av 100 000 à 200 000 ha åker för energiskogsproduktion alltför optimistiska beträffande producerad kvantitet och kvalitet, användbarhet och skördemetoder. Likaså har riskerna för bakslag i form av växtsjukdomar och skadeangrepp inte tillräckligt beaktats. En mer måttlig satsning på energiskogsodling är att rekommendera.

När det gäller etanolproduktionen är kalkylerna synnerligen ovissa. Men detta bör inte föranleda att alternativet helt sågas av. Det vore önskvärt att etanolalternativet provas i en fullskalanläggning. Etanolen har dessutom en alternativ användning som råvara i den kemiska industrin, varför en satsning på en etanolfabrik ter sig mindre äventyrlig än den förordade stora satsningen på energiskog.

På lång sikt är skogsplantering den bästa alternativa användningen av den åker som inte behövs för jordbruksproduktion. Såvitt nu kan överblickas kommer i framtiden skogsprodukter att efterfrågas. Svensk skogsindustri behöver råvara, och även i framtiden kommer efterfrågan på kvalitetsprodukter från skogsbruket att öka.

Det förhållande som rapporten pekar på att det redan nu finns 260 000 ha nedlagd åker, som inte har skogsplanterats, kan bero på att marken är olämplig för skogsproduktion eller har sådan belägenhet att skogsplantering inte är lämplig eller bero på andra faktorer.

I de kalkyler som ofta återopas som ett skäl för att skogsplantering är en olönsam investering förutses i regel full ersättning för insatserna. På många jordbruksföretag är den areal som skall beskogas av begränsad storlek, arbetsinsatsen kan göras av arbetskraft som utgör en fast kostnad, och den kontanta utgiften består i huvudsak av plantkostnaden.

Professor Björn Elving har tagit fram lönsamhetskalkyler för beskogning av inägomark. Dessa visar att viss stöd är nödvändigt om jordbrukarna både skall klara avkastningsbortfallet ett antal år och planteringskostnaderna.

Tab. 1 Skogliga odlingsalternativ på inägomark

Gran:	Plantering - 2x2 m (2 500 st/ha)
	Gallring - 3 gallringar (vid 14,19 och 23 m övre höjd, OH)
	Slutavverkning - vid 28 m OH
Vårtbjörk:	Plantering - 2,2x2,2 m (2 066 st/ha)
	Gallring - 2 gallringar (vid 14,20 m OH)
	Slutavverkning - vid 26 m OH
Klibbal:	Plantering - 3x3 m (1 111 st/ha)
	Gallringen - ingen
	Slutavverkning - vid 20 m OH
Hybridasp:	Plantering - 3x3 m (1 111 st/ha)
	Gallring - 1 gallring (vid 17 m inedelhöjd)
	Slutavverkning - vid 27 m medelhöjd

Tab. 2 Produktion och avkastningsvärde (utan ranteberäkning)

Trädslag	Odlingstid år	Totalproduktion m ³ sk/ha	Nettointäkt kr/ha	Anläggnings- kostnad kr/ha	Avkastning kr/ha år
Gran	71	576	122 800	4 375	1 668
Vårtbjörk	59	305	49 000	4 440	755
Klibbal	44	320	25 800	2 390	532
Hybridasp	29	430	73 000	2 390	2 435

Liksom jordbruket självt måste medverka på olika sätt till alternativ användning av åkermarken, bör också olika lösningar för finansiering av en ökad skogsodling prövas. Därför bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att snarast utreda och framkomma med förslag om flera former av statligt stöd för ökad skogsodling.

En viss typ av stöd kan utformas så det blir en stimulans för markägare som redan har ett skogsinnehav. Ett stöd kan behöva utformas så det passar för fastigheter med inget eller ringa skogsinnehav. Det kan också tänkas som i form av ett direkt bidrag som förbinder skogsägare att avtala om en viss årlig avverkning, exempelvis 90 % av den årliga tillväxten under en viss tidsperiod, ändring i skogsbeskattningen som premierar utökad skogsplantering. Härutöver finns naturligtvis många andra sätt, på vilka stödet kan utformas.

Ett sådant här program kan rätt utformat inte bara gagna jordbruket. Det kan också medverka till många miljövårdande åtgärder. Utpräglade slättbygder kan berikas med dungar av lövskog. Odling i stället för trädesbruk är en i högsta grad miljöförbättrande åtgärd. Tidigare visade kalkyler ger klart besked. Det är inte nödvändigt att bara plantera gran på åkrarna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående statliga stödformer för skogsplantering av inägomark.

Stockholm den 27 januari 1987

Anders Andersson (m)